

Eksternfinansiert virksomhet, status og strategisk arbeid

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 30/16, Oppfølging av universitetets strategi
- Styresak 31/16, Handlingsplan for EU- finansierte satsinger
- Styresak 94/16, Ekstern finansiert forskning med vekt på H2020. Aktivitet i perioden 25.11.2015-30.6.2016
-

Saken gjelder:

En stabil og forutsigbar økonomi er avgjørende for at UiBs strategi skal oppfylles. Etableringen av flere ledende forskningsmiljøer krever både økte ressurser, langsiktige investeringer i infrastruktur, så vel som nødvendige lønns- og driftsmidler. Skal UiB nå målet om å holde høy, internasjonal faglig kvalitet må bidrags- og oppdragsfinansieringen (BOA) styrkes. I denne saken gis en vurdering av status samt virkemidler for økt BOA.

vedtak:

Styret slutter seg til anbefalte tiltak for økt BOA fra fakultetenes prodekaner og ber universitetsdirektøren om å følge opp anbefalingene.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

15.5.2017 Heidi A. Espedal / Per Arne Foshaug / Beatriz Balino / Steinar Vestad

Vedlegg:
1. Saksframstilling

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
57/17

Møtedato:
01.06.2017

Arkivsaksnr:
2015/5503

Eksternfinansiert virksomhet, status og strategisk arbeid

En stabil og forutsigbar økonomi er avgjørende for at UiB skal kunne realisere ambisjonene i strategien «Hav, liv, samfunn 2016–2022». Samtidig krever etableringen av flere ledende forskningsmiljøer økte ressurser. Forskning og utdanning på høyt internasjonalt nivå er avhengig av langsiktige investeringer i infrastruktur, så vel som lønns- og driftsmidler. Dette kan ikke alene sikres gjennom basisfinansiering fra Kunnskapsdepartementet.

Bidrags- og oppdragsforskning (BOA) innebærer at forsknings- og utdanningsaktiviteten ved institusjonen kan bygges opp til et større omfang og med bedre kvalitet enn den ellers ville hatt. Dette gir også større muligheter for inntekter fra den resultatbaserte omfordelingen (RBO). UiB har en ambisjon om å øke BOA i tiden framover, med tydelig prioritet på prosjekter fra EU og NFR.

Hovedtall, omsetning

I 2016 ble det regnskapsført til sammen 859 mill. kroner som BOA-inntekter, noe som er 7 mill. lavere enn budsjettert. UiBs ambisjoner en omsetning på 1 mrd. kroner i løpet av strategiperioden. Resultatet fra 2016 viser at det er et stykke igjen til denne ambisjonen innfris.

Tabell 1. Aktivitet 2016 innenfor hovedkildene mot budsjett

UiB BOA (mill. kroner)	Årsbudsjett 2016	Regnskap 2016	Avvik per 2016
NFR-inntekt	469	438	-6,6 %
EU-inntekt	77	79	1,8 %
Annen bidragsinntekt	302	313	3,8 %
Oppdragsinntekt	17	29	69,8 %
Inntekter	866	859	-0,7 %

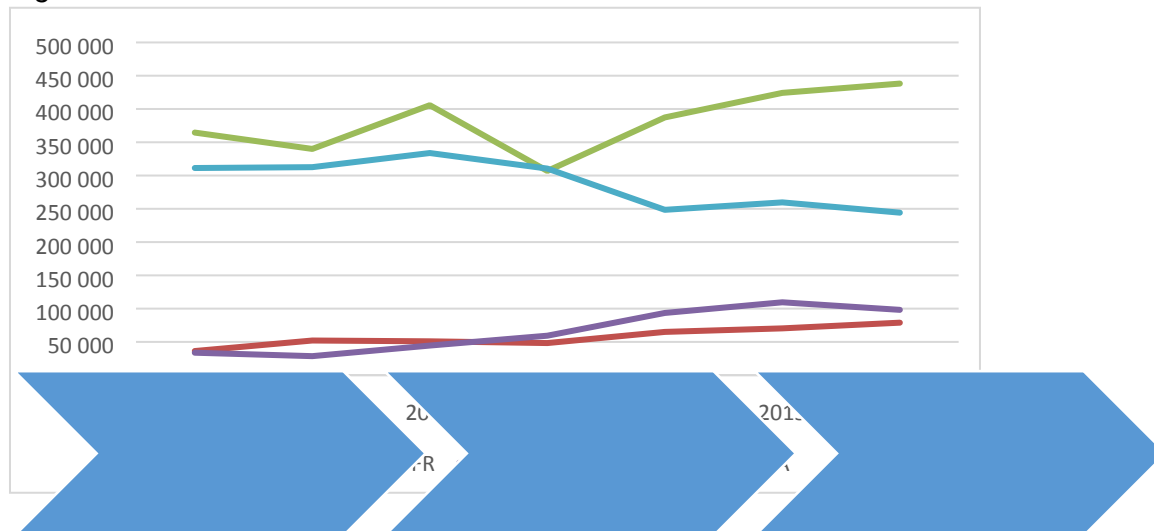
*I tillegg til aktivitet regnskapsført ved UiB utøves forskningsaktivitet der oppdrags/ bidragsyter selv står som regnskapsfører. I 2016 er dette omfanget estimert til om lag 100 mill. kroner, i hovedsak prosjekter knyttet til helseforetakene.

Totalt utgjør BOA-inntekter om lag 20% av universitetets samlede inntekter. Den største bidragsyteren er NFR med 438 mill. kroner i 2016. EU bidrar med 79 mill. kroner, mens andre bidragsinntekt utgjorde 313 mill. kroner. I tillegg kommer diverse oppdragsinntekter på 29 mill. kroner. Av andre bidragsinntekter utgjør bidrag fra gaver og gaveforsterkning nær 100 mill. kroner, hvorav kreftforeningen står for om lag 30%. Bidrag fra statlige kilder utgjør omlag 100 mill. kroner, mens næringsliv inkludert organisasjoner og stiftelser bidrar med om lag 95 mill. kroner. Inntektene fra næringsliv består av en rekke mindre aktører og noen få større. Store deler av inntektene er knyttet til realfagene.

Figur 1 gir oversikt over BOA-inntekter i perioden 2010 – 2016. Figuren viser en svakt stigende trend i perioden. Siden 2013 har det vært økning i inntektene fra EU og NFR, mens det har vært nedgang i andre BOA-inntekter. Nedgangen skyldes både nedgang i inntekter fra private næringsliv, statlige etater og organisasjoner/stiftelser. Gaver og gaveforsterkning har økt i perioden og har siden 2013 vært høyere enn universitetets inntekter fra EU. Andre

bidrags- og oppdragsinntekter er i hovedsak knyttet til MO (helseforetakene) og MN (olje og gass) samt UM (utgravinger). Ved de andre fakultetene er slike inntekter svært lave.

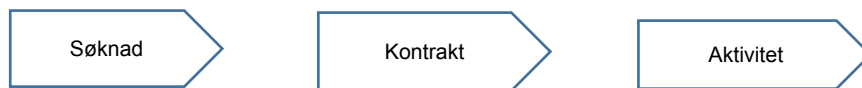
Figur 1. BOA-inntekter 2010-2016

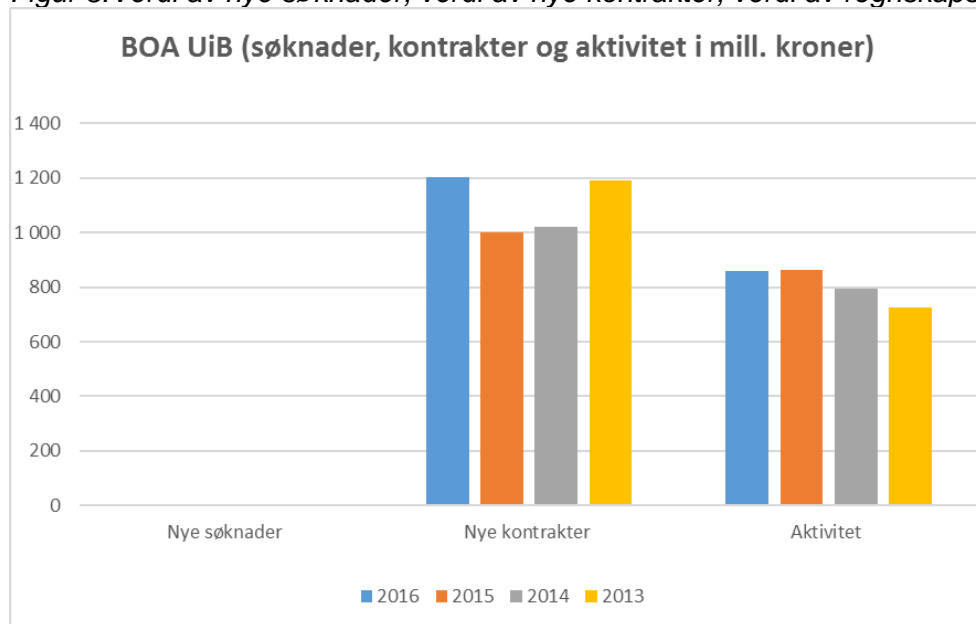
Oppfølging av BOA ved UiB

Det gir mening å følge opp BOA ved å overvåke tre viktige trinn i prosessen: Verdien av nye søknader (omsøkt beløp), verdien av nye kontrakter og gjennomført regnskapsført aktivitet.

Figur 2. verdi av ny søknader, verdi av nye kontrakter, verdi av årets regnskapsførte aktivitet

Figur 3. Verdi av nye søknader, verdi av nye kontrakter, verdi av regnskapsført aktivitet

Det eksisterer i dag ulik grad av datakvalitet for de ulike prosessene. For antall søknader eksisterer det for eksempel gode oversikter for søknadsaktivitet til NFR og EU. Ansvaret for søknader om midler fra andre kilder ligger i dag i stor grad ved instituttene og spenner over et vidt spekter av bidragsytere. I tillegg har det ikke vært samme fokus på søknader til slike kilder som til EU og NFR. Dette gjør den samlede oversikt over denne aktiviteten mangelfull for UiB totalt.

Et tiltak for å bedre oversikten er innføringen av en søknadsdatabase (pre-award verktøy). Et slik verktøy skal innføres i løpet av våren 2017. Målet på sikt er å kunne legge frem statistikk for alle BOA-søknader ved UiB. Når søknadsdatabasen er på plass vil en på alle nivå i organisasjonen få mer komplett oversikt over både antall søknader, hvor mye det er søkt om til ulike finansieringskilder og hvilke søknader som er blitt innvilget.

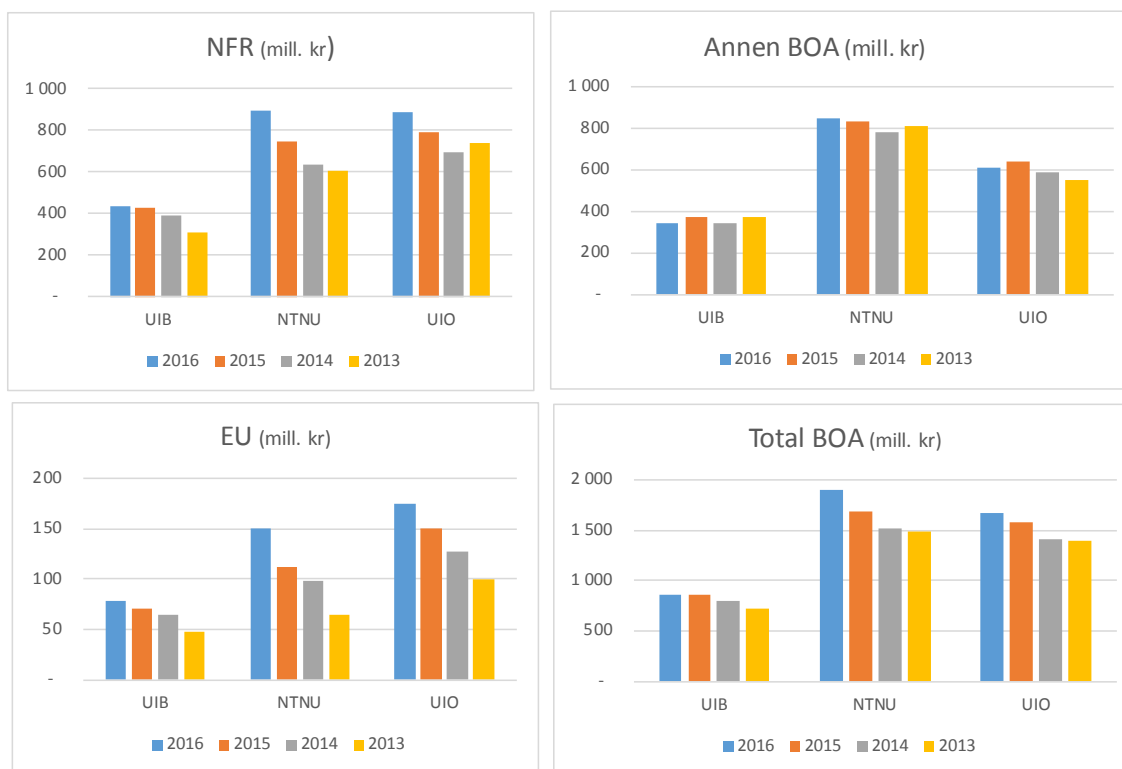
For kontrakter finnes det god oversikt i økonomisystemet, hvor man tar utgangspunkt i prosjektenes oppstartsår. Verdien av nye kontrakter økte fra 1.002 mill. kroner i 2015 til 1.204 mill. kroner i 2016. En økning på rundt 20 %. Beløpet inkluderer gjennomstrømningsmidler, dvs beløp som UiB skal videresende til partnere i prosjektene. For NFR utgjør det i de siste årene eksempelvis omlag 20% av kontraktsverdien. Det gjøres nå tilpasninger slik at det blir mulig å hente ut kontraktvolum korrigert for denne typen midler. For aktivitet er regnskapet hovedkilde (dvs kostnadene i prosjektene) og her finnes det gode tall for rapportering. Fremover skal UiBs interne systemer rigges for å avgi riktige opplysninger om det som skal inngå i rapporteringen.

Aktivitet er regnskapsført kostnad uten gjennomstrømningsmidler. Dette viser hvor stor aktivitet søknadene og kontraktene har resultert i gjeldende år. Aktiviteten var i 2016 18 % høyere enn i 2013. Dette tilsier en realvekst på om lag 9 % i perioden.

Ved å systematisk følge opp utviklingen i verdien av nye søknader, verdien av nye kontrakter og årets aktivitet vil UiB kunne følge effekter av ulike tiltak som settes inn mot disse tre trinnene i prosessen.

Sammenligning med andre institusjoner

Figur 4a, b, c og d. UiB, NTNU og UiO. BOA-inntekter 2013 – 2016.

*Andre BOA inntekter er inntekter utenom EU og NFR og inneholder inntekter både fra statlige etater, organisasjoner og stiftelser og private næringsliv. Også gaver og gaveforsterkningsmidler regnskapsføres under samlekategoriene andre BOA-inntekter. En mer detaljert oversikt er gitt i vedlegg.

Figur 4 a,b,c og d viser at UiO er klart størst på bidragsfinansiering fra Forskningsrådet og EU, mens NTNU er størst fra kategorien andre finansieringskilder. Dette gjelder i første rekke fra private næringsliv, men også fra andre statlige aktører er NTNU større enn UiO. UiO er størst innenfor kategorien oppdragsinntekter, hvor både NTNU og UiO er betydelig større enn UiB. Samleposten annen BOA er vist med undertabeller i vedlegg. Innenfor denne kategorien skiller UiB seg fra de andre universitetene ved relativt lave oppdragsinntekter (ca 20% av nivå for de andre universitetene) og nedgang i inntekter fra næringsliv/organisasjoner. NTNU har for øvrig betydelig større inntekter fra andre statlige etater enn UiB/NTNU, mens UiB henter inn relativt store gaveinntekter.

Det er tidligere pekt på at UiB over tid har hatt en svakere utvikling i BOA-inntekter enn universitetene NTNU og UiO, i første rekke knyttet til inntekter fra kategorien andre BOA-inntekter. Innenfor kildene NFR og EU har UiB hatt om lag samme utvikling som de andre universitetene. I perioden 2013 – 2016 har UiB en bedre uttelling enn NTNU (korrigert for sammenslåing) både innenfor EU og NFR inntekter. Fra 2015 til 2016 er veksten imidlertid lavere ved UiB enn ved de to andre universitetene. Konsekvensen er at det bør tas høyde for resultatnedgang for disse RBO- indikatorene i 2018 budsjettet. Per mai er det estimert en nedgang i RBO inntekter for 2018 på til sammen 12 mill. kroner, fordelt med 7 mill. fra EU midler, 2,2 mill. fra NFR og 2,7 mill. kroner fra BOA-inntekter.

For øvrig har alle 3 universitetene nedgang innenfor andre bidragsinntekter. Måles BOA inntektene som andel av totale inntekter er det fortsatt slik at UiO og NTNU har større BOA andeler enn UiB.

Til en viss grad er BOA påvirket av institusjonenes profil. Dette kan illustreres ved en sammenligning mellom UiB, NTNU og UiOs inntekter både fra EU (Horisont 2020) og til forskningsrådet. UiB og UiO har svært lik profil og har sine største BOA-inntekter fra Fri prosjektstøtte (FRIPRO) og handlingsrettede programmer. NTNU på sin side er større enn de andre innenfor brukerstyrte innovasjonsprogrammer, store programmer og SFF/SFI/FME. Tilsvarende oversikter gjelder fra EU, der UiB/UiO i større grad enn NTNU henter sine midler fra grunnforskningsprogrammer.

Sammenligning mellom fakultetene (Omsetning)

Tabell 2 gir oversikt over fakultetenes totale BOA-inntekter, samt BOA-inntektene som andel av fakultetenes totale inntekter.

Tabell 2. Fakultetene ved UiB. BOA-inntekt i mill. kroner og som andel av totalinntekt.

BOA (mill.kr)	2016	2015	2014	2013	BOA-andel	2016	2015	2014	2013
HF	46	62	53	57	HF	10,7 %	14,0 %	12,4 %	13,2 %
MN	388	369	357	295	MN	38,2 %	38,0 %	38,6 %	33,1 %
MOF	247	257	226	213	MOF	27,3 %	28,4 %	25,2 %	26,4 %
SV	65	55	46	51	SV	18,9 %	16,8 %	14,6 %	16,7 %
JUS	12	12	17	20	JUS	8,5 %	8,9 %	12,6 %	15,3 %
PS	35	27	37	32	PS	14,3 %	11,3 %	16,0 %	14,3 %
UM	28	46	42	29	UM	18,2 %	27,0 %	26,8 %	21,0 %
UIB	859	864	794	725	UiB	20,3 %	19,9 %	20,3 %	19,3 %

Omfanget av BOA og dermed betydningen av denne i forhold til utdanningen og forskningsvirksomheten er svært ulik for fakultetene. I flere miljø hevdes det for eksempel at BOA-midler er en nødvendighet for å drive grunnleggende forskning og utdanning. I andre miljø er koblingen mellom BOA og grunnbevilgningen mindre framtrepende og til dels fraværende.

Gjennomgangen av de eldre SFF ene viser også ulike organisasjonsmodeller for sentrene og i enkelte tilfeller også motstridene interesser mellom SFF- ene og resterende fagmiljø. Slike motsetningsforhold vil ikke bare være uheldig i prosjektenes driftsfasen, men også i oppfølgingen/videreføring av prosjektene. Det er derfor grunn til å vurdere hvordan vi organiserer BOA-aktiviteten på en best mulig måte slik at den samlede forskningsaktiviteten styrkes.

Både ulike muligheter til innhenting av BOA midler og den store forskjellen både i søknadsaktivitet, omsetning og krav, gjør også at behovene for ulike virkemidler varierer både i form av overordnede og langsiktige strukturer og mer detaljert oppfølging av de enkelte fagmiljø. I den sammenheng bør det legges til rette for erfaringsutveksling både innenfor de enkelte fagmiljø og på tvers av fakultetene. En mulighet vil være en modell for kollegabasert evaluering av søknader. På denne måten sikres også gjenbruk av søknader. Det vises også til miljøer som bygges rundt personer som lykkes og bruken av erfarne forskere som mentorer for yngre forskere.

Samtidig må det skapes kultur for økt søknadsaktivitet ved instituttene. Det understrekes at diskusjoner om søknadsaktivitet ikke bare må dreie seg om ulike økonomiske insentiver. Like viktig er å bygge fagmiljø der søknad om eksterne midler inngår som integrert del av den faglige virksomheten. Fagmiljø der økt BOA gjøres til en felles satsing vil også kunne gi økt motivasjon for søknadsaktivitet. I dette arbeidet vil forskningsledelse og kulturbygging være sentrale elementer, som også bør være tema i UiBs lederopplæringsprogram.

Om lag 45 % av UiBs BOA-aktivitet ligger ved MN fakultetet. Sammen med MOF har MN om lag 74 % av UiBs totale BOA-inntekt. MN har likevel mer enn 50% større BOA-aktivitet enn MOF til tross for at disse to fakultetene er jevnstore totalt sett (MN har 5 % flere ansatte). Det er imidlertid store forskjeller også mellom instituttene internt ved de to fakultetene. Av de totalt 13 instituttene ved MN/MO, har ett institutt på hvert fakultet om lag 100 mill. kroner i BOA-inntekter, noe som gjør dem større enn de 4 andre fakultetene. Ytterligere fem institutt på disse to fakultetene har, hvert av dem, mer enn 40 mill. kroner i bidragsinntekter. Samlet står disse 7 av UiBs 30 institutt (JUS er ikke inkludert og har ikke institutt) for langt mer enn halvparten av UiBs samlede inntekter fra BOA.

BOA-inntektene er økt de siste årene, mens andelen BOA-inntekter av universitetets totale inntekter har vært stabilt omkring 20 %. HF, JUS og UM har hatt nedgang i sine andeler, mens de øvrige har noe vekst eller stabil utvikling.

Utforminger av forskningsprogrammer og nasjonale strategier vil påvirke fagmiljøers muligheter til å lykkes i konkurransen om forskningsmidler. I dette perspektivet vil det være viktig å:

- sikre informasjon om framtidige endringer og politikktutforming gjennom kontakt med de som utformer politikken, gjennom politikerkontakt både nasjonalt og lokalt.
- sikre god kontakt med de som utformer betingelsene for konkurranseutsatte satsinger (NFR/EU)
- å kartlegge og sikre at UiB deltar i de rette allianser, nettverk og samarbeidsplattformer
- Sikre at UiB gir innspill til nye programmer og utlysninger

Det er imidlertid også forskjeller mellom fagmiljøenes suksessrate i kampen om frie forskningsmidler, representert gjennom FRIPRO. Også her er det universitetets fagmiljøer innenfor realfag og medisin som mottar største andeler. I 2016 fikk universitetet tildelt 4 prosjekter innenfor HUMSam programmet. Dette tilsier en andel på 8 % av Forskningsrådets tildelinger innenfor dette programmet, en reduksjon fra 15 % i 2014. I snitt i perioden 2014-2016 mottok UiB 10 % av de nasjonale tildelingen.

Innenfor FRIMEDBIO og FRINATEK har UiB hatt vekst i perioden. Veksten er sterkest innenfor FRINATEK, mens det er innenfor FRIMEDBIO UiB har flest prosjekter og størst andel av de samlede bevilgninger. En oversikt er gitt i tabell 3.

Tabell 3. Prosjektuttelling FRIPRO 2014 - 2016

	2014		2015		2016		Snitt	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
FRINATEK	4	8 %	8	20 %	10	26 %	22	17 %
HUMSam	8	15 %	5	9 %	4	8 %	17	10 %
FRIMEDBIO	12	16 %	12	19 %	12	22 %	36	19 %

Tilsvarende oversikt finner vi ved tildelinger fra de tre fellesløftene (tabell 4), hvor flere fakultet ikke er tildelt midler flere år på rad.

Tabell 4. Tildelinger fra Fellesløftet 1-3. (tall i mill. kroner)

	FELLESLØFTET 1		FELLESLØFTET 2		FELLESLØFTET 3	
	BELØP	%	BELØP	%	BELØP	%
HF	7 913	13 %	0	0 %	0	0 %
MN	26 747	43 %	20 863	60 %	75 000	42 %
MO	16 101	26 %	6 888	20 %	25 000	14 %
SV	6 387	10 %	7 106	20 %	25 000	14 %
JUS	3 113	5 %	0	0 %	0	0 %
PSYK	0	0 %	0	0 %	23 000	13 %
SARS	2 653	4 %	0	0 %	32 000	18 %
SUM	62 913	100 %	34 857	100 %	180 000	100 %

Søknadsaktivitet

I forbindelse med arbeidet med universitetets strategi 2016 - 2022 ble det utarbeidet en oversikt som viste at over 50% av universitetets søknader til Forskningsrådet sendes til FRIPRO-programmene. Basert på søknadsaktivitet og uttelling er det stilt spørsmål ved om UiB retter for stort fokus på søknader til FRIPRO og SFF på bekostning av andre programsatsinger. Dette var blant annet tema i Etatstyringsmøtet mellom UiB og Kunnskapsdepartementet våren 2014. I den forbindelse ble det pekt på at UiBs suksessrate (bevilgning i forhold til søknad) er markert høyere i andre programmer, og en høyere søknadsaktivitet fra UiB innenfor de prioriterte områdene kan gi bedre finansiering også for grunnforskingsmiljøer i de relevante fagområdene. Fakultetenes uttelling fra FRIPRO og særlig fra FRIHUMSAM gjør det relevant å igjen diskutere til hvilke programmer/ og fordelingen av søknader til ulike programmer. Produktivitetskommissjonen viser også til at det i perioden 2013 - 2014 ble det ikke gitt FRIPRO støtte til prosjekter med karakter lavere enn 6, samtidig som prosjekter med lavere karakter er gitt støtte innenfor andre program. I dette perspektivet bør det vurderes om deler av universitetets søknadsaktivitet skal vris mot slike programmer.

Status for 2016 viser noen mindre endringer i dette søknadsbildet, jf. tabell 5. Andelen søknader til FRIPRO er noe redusert i perioden, mens det har vært en økning i antall søknader til store programmer. Utviklingen må likevel tolkes med forsiktighet da både SFF-søknadsrunden i 2015 og søknader til Fellesløftet i 2015 (Ingen slike utlysninger i 2014 og 2016) kan ha påvirket både antall søknader og fordelingen av disse.

Tabell 5. Søknader til NFR 2014 - 2016

Program	2014	2015	2016	Totalt
Andre frittstående prosjekter	4	2	4	10
Brukerstyrte innovasjonsprogrammer	4	7	14	25
Fri prosjektstøtte	160	222	180	562
Grunnforskningsprogrammer	6	16	25	47
Handlingsrettede programmer	48	66	53	167
Informasjon/formidling/publisering	3	1	6	10
Internasjonal prosjektstøtte	12	15	8	35
Internasjonale nettverkstiltak	10	19	15	44
Nasjonale stimuleringstiltak, møteplass		8		8
Planlegging/utredning/evaluering		1		1
SFF/SFI/FME	4	30	4	38
Store programmer	44	72	88	204
Strategisk institusjonsstøtte	8			8
Særskilte forvaltningsoppdrag	7	14	18	39
Vitenskapelig utstyr, databaser, samlinger	10	1	12	23
Grand Total	320	474	427	1221

Mellom universitetene

I Risa II utredningen vises det til at de tre universitetene UiB, NTNU og UiO har om lag samme suksessrate, målt i andel innvilgede prosjekter. Tall fra Forskningsrådet fra 2016 viser at UiB har en noe lavere suksessrate enn UiO/NTNU, (26% mot 28%) når gjennomsnittlig suksessrate for årene 2014-2016 legges til grunn. I samme periode har de tre institusjonene sendt om lag samme antall søknader per stilling. (UiO sender marginalt flere enn de andre). Målt i uttelling per undervisnings- og forskerårsverk er uttellingen imidlertid høyere ved UiO enn ved NTNU og UiB. NTNUs bevilgninger per undervisnings- og forskerstilling er også redusert etter fusjonen med høyskolene.

Sammenligninger av suksessrate mellom institusjoner må tolkes med en viss forsiktighet, både på grunn av institusjonene søker til ulike typer programmer og fordi tilslag på søknader ikke alltid skjer samme år. Det er likevel grunn til å merke seg at UiO både har en generelt høyere tilslagsprosent enn UiB og en høyere tilslagsprosent innenfor FRIPRO programmene, der UiB har prioritert å sende mange søknader.

Når det gjelder søknadsprosesser i forhold til sentre som SFF, SFI, FME og SFU har UiB samlet kommet dårlig ut de siste årene, til tross for et stort antall søknader. Når det gjelder FME og SFI er det naturlig at NTNU får bedre uttelling med sin faglige profil, men i forhold til SFF-ordningen er det bekymringsfullt at UiB får få tilslag. Til søknadsrunden om SFF i 2017 sendte UiB 28 søknader, hvorav 4 kom til finalerunden og 1 fikk innvilget SFF status. I oppfølgingen av søknadene er det stilt spørsmål til om UiB burde organisert annerledes. Et forslag har vært strengere intern prioritering av søknadene, eller krav til tettere internt samarbeid om søknader. Tabell 5 viser uttelling i ulike søknadsrunder mellom UiB, UiO og NTNU.

Tabell 6. Uttelling søknader til nasjonale sentre (2003- 2017)

	SFI	SFF	FME	SFU	SUM	SFF- 2017**
UiB	1	7	0	1	9	4
UiO	2	12 (14*)	0	2	16(18)	13
NTNU	9	7	4	2	22	6

* Ett senter ved Rikshospitalet, ett delt med UiTø

Sentrene for fremragende forskning har spesiell betydning og spiller en sentral rolle for norsk gjennomslag i forhold til andre finansieringskilder. Nærmere 60 prosent av ERC-tildelingene til norske forskningsmiljøer går for eksempel til forskere som er tilknyttet en SFF. Samtidig er uttelling fra SFF et resultat av langsiktig satsing. En viktig innfallsvinkel til økt uttelling på de mest konkurranseutsatte arenaene bør derfor være hvordan institusjonen kan bringe flere miljøer fram til en posisjon hvor de har realistiske utsikter til uttelling. I dette arbeidet må det rettes fokus mot alle finansieringskilder som kan gi støtte til universitetets forskningsvirksomhet. Mange forskere oppnår finansiering for sin forskning gjennom andre og mindre bevilgninger som oftest ikke er så konkurranseutsatte, spesielt tidlig i karrieren. Hovedfokus må være at universitetets forskning skal være av god kvalitet, uansett finansieringskilde.

EU

Innenfor Horisont 2020 går en stor del av våre søknader til grunnforskningsprogrammene (excellent science), der suksessraten er lavere enn i de andre programmene. De siste årene har om lag 55% av søknadene gått til disse programmene og det vurderes en endring i søknadsprofilen, dersom UiB skal nå sine målsetninger om økte inntekter.

For øvrig gjelder realfagenes dominans også i uttellingen fra Horisont 2020. Over 50% av universitetets inntekter fra dette programmet ligger ved MN. MN, MOF og Sars Senteret står for 90% av den samlede tildelingen av midler fra Horisont 2020, mens JUS, og UM ennå ikke har regnskapsførte inntekter fra programmet i 2016.

UiB har høyest tilslagsfrekvens både i innstilte prosjekter og finansielt av de norske universitetene. NTNU er imidlertid størst målt etter antall prosjekter, mens UiO er størst målt etter omsetning, jf. tabell 7. For øvrig sender NTNU og UiO flere søknader enn UiB både i absolutte tall og i antall søknader fra undervisnings- og forskerstilling.

Tabell 7. Horisont 2020 per mars 2017

Organisasjonsnavn	ANT. DELTAKELSER			EU-STØTTE		
	i søknader	i innstilte pro	Suksessrate d	i søknader (r	i innstilte pro	Finansiell suks
NTNU	557	71	13 %	336	36	11 %
UiO	549	64	12 %	412	39	9 %
UiB	280	56	20 %	189	30	16 %
UiT	165	23	14 %	97	7	7 %
NMBU	107	9	8 %	57	5	10 %
UiA	47	5	11 %	26	2	9 %
UiS	41	4	10 %	25	2	9 %
Nord	16	2	13 %	9	2	25 %
	1762	234	13 %	1151	125	11 %

Både SFF runden og andre søknader til NFR og EU viser at et stort antall får avslag. Ofte er dette kvalitativt gode søknader som ikke får tilslag grunnet sterk konkurranse. For slike søknader bør det sikres at de kan videreutvikles til en eventuell neste søknadsrunde eller omarbeides for søknad om midler til andre kilder. Dette forutsetter en systematisk oppfølging i fagmiljøene og et tydelig lederfokus.

En systematisk evaluering av tildelte og avslåtte søknader gir kunnskap, ikke bare til forbedring og gjenbruk av søknader, men også til kompetansebygging for både forskerne og

forskningsrådgiverne. Samtidig vil etablering av eget søknadspanel kunne forbedre kvaliteten til søknadene og gi muligheter for større spredning av søknadsaktiviteten til flere programmer og finansieringskilder.

Andre BOA-inntekter

I universitetets arbeid for økt BOA er arbeidet mot EU og NFR gitt særskilt prioritet. Det er disse prosjektene som gis uttelling i departementets finansieringsmodell (BOA fra 2016). EU prosjektene gis også tilleggsfinansiering fra UiBs strategiske avsetninger. Søknader til disse kildene krever også meget høy vitenskapelig kvalitet for å få tilslag. På bakgrunn av UiBs ambisjon om å være et internasjonalt forskningsuniversitet av høy kvalitet, er det viktig å satse på disse arenaene.

Kategorien Andre BOA-inntekter er av en annen karakter. Selv om det også her kan være sterk konkurranse om midler, for eksempel midler fra kreftforeningen og BFS, vil det i mange tilfeller være snakk om samarbeidsprosjekter, eller rene tilskudd til forskning innenfor utvalgte områder. Siden dette er bidragsmidler som ofte ikke lyses ut til faste tidsfrister vil et viktig virkemiddel være å sikre oversikt over mulige finansieringskilder som vi i dag utnytter dårlig. Dette krever en annen type virkemidler enn EU og NFR søknadsprosessen, og kontakt mellom forskningsmiljø og potensielle finansieringskilder vil være sentralt i denne type arbeid.

Som nevnt over har UiB per dd ingen oversikt over søknadsaktiviteten innenfor disse inntektskategorien. Dette skyldes dels at flere midler ikke utbetales basert på søknad/konkurranse, men basert på samarbeidsavtaler. I tillegg har fagmiljøene vært målt på omsetning heller enn søknadsaktivitet.

Forholdet til næringslivet

Trenden nå er at prioriteringen i kunnskapspolitikken rettes mer inn mot samfunnsnytte og velferdsbehov samt næringsutvikling/innovasjon. Dette kan medføre at grunnforskningen nedprioriteres på bekostning av mer målrettede og tematisk satsinger. Samtidig har det vært økt vektlegging av samarbeid med næringslivet i søknadene om store prosjektmidler. For at UiB skal nå ambisjonene i strategien og Handlingsplanen for EU-finansierte satsinger om økte inntekter fra EU, må vi øke vår deltakelse i de samfunnsrelaterte programmene i H2020 og i SFI-ordningen (ambisjoner om minst en SFI i neste utlysning).

Dette krever at UiB samarbeider aktiv med næringsliv og forvaltning. Slikt partnerskap er en forutsetning for gjennomslag og samarbeidet må bygges over tid. Et eksempel på tiltak er MNs initiativ til mobiliseringen mot neste SFI utlysning i 2018 ved å samle FoU partnerne (UNI, CMR, HI), de marine næringsklyngene (SubSea, Sjømat, Maritim CleanTech) og BTO. Forskningstemaer og konsortium dannelse er i gang og i løpet av sommeren 2017 blir det forpliktende samarbeid og konkretisering av ledelsen av de forskjellige initiativ.

Et annet eksempel på tiltak er "Horizon2020 HelpDesk", et samarbeid mellom UiB, BTO, Innovasjon Norge, NFR, Høgskolen på Vestlandet, Bergen Kommune, Hordaland Fylkeskommune, og de marine næringsklynger GCE Subsea og NCE SeaFood, som ble etablert tidlig i 2017. Formålet med HelpDesk er å etablere en bredere regional kontaktflate som vil bidra til at offentlig sektor, akademia og næringsliv i Hordaland utvikler felles prosjekter innenfor prioriterte områder i Horisont 2020.

Etablering av kunnskapsklynger skjer på områder hvor UiB allerede har høy internasjonal faglig kvalitet, men også der hvor det er muligheter for omfattende samarbeid mellom fagmiljøer internt ved UiB og eksterne partnere i forskningsinstitusjoner, næringsliv, forvaltning og kultur- og samfunnsliv. Universitetets kunnskapsklynger bør derfor brukes aktivt både for å øke universitetets samarbeid med næringslivet og som arene for å utvikle tverrfaglige samarbeid. Forskningsrådgivere fra FA og på fakultets/instituttnivå må samarbeide tett mot klyngene for å råde, identifisere og mobilisere ifm finansieringsmuligheter.

Flere forskningsprosjekter, forskningsgrupper og sentre er tverrfaglige og lar seg ikke organisere på en hensiktsmessig måte i den ordinære fakultets- eller instituttstrukturen. Dette skaper utfordringer, noe som også ble påpekt i evalueringen av universitetets utviklingsrelatert- og marin forskning fra 2014. I 2016 er det arbeidet med å sikre en helhetlig struktur for universitetets strategiske satsingene. Dette arbeidet må følges opp for å sikre at det etableres sentrale møteplasser for tverrfaglig forskning.

Organisering

I tillegg til søknadsomfang og suksessrate, vil organiseringen av virksomheten ha betydning for universitetets BOA inntekter. I særlig grad gjelder dette organiseringen av randsonen/eierstyring og i særdeleshet forholdet til UNI. I årene 2015/2016 er forholdet UNI/UiB gjennomgått og rapportene «Samarbeid, satsing, synlighet – Styrket samarbeid mellom UiB og Uni Research»(UiB/UNI) og «Eierskap, partnerskap og fellesskap – Et kunnskapsgrunnlag for UiBs eierstyring av Uni Research» (NIFU) angir flere anbefalinger for å styrke den samlede forskningsvirksomheten (Se for eksempel styresak 121/16). Det er også foreslått å slå sammen Uni Research AS, Christian Michelsen Research AS, IRIS AS, Agderforskning AS og Teknova AS til ett forskningsselskap.

I revidert nasjonalbudsjett 2017 er det også foreslått å gi UiB og UiA fullmakt til å bruke til sammen 30 mill. kroner av grunnbevilgningen til kapitalinnskudd i selskap. I tillegg foreslås det å gi UiB, UiA og UiS fullmakt til å bruke aksjer som tingsinnskudd ved en eventuell opprettelse av et nytt forskningsselskap på Vestlandet. opprettelsen av selskap.

Kvalitet og konkurransekraft i våre søknader

I oppfølgingen av fakultetene har UiB gjennomført ulike tiltak for økt BOA. Tiltakene har i første rekke vært rettet inn mot prosjekter med finansiering fra NFR og EU, men også prosjekter med finansiering fra andre kilder er vurdert. I tillegg til direkte støtte som resultatmidler og prosjektstøtte, har det vært fokus på organisering av den administrative støtten til prosjektene både i søknadsfasen, kontrakt og i prosjektfasen. I organisasjonsutviklings-prosjektet (OU) var for eksempel 3 av 10 delrapporter knyttet til utvikling av tjenester til støtte for BOA og målsettingen om å øke denne. Tjenestetilbudet er blant annet styrket gjennom etablering av et sentralt BOA-team.

OU-prosjektets ulike delrapporter viser at også utenfor selve finansieringsmodellen ligger det viktige virkemidler for å øke universitetets BOA. Dette gjelder ikke minst organisering, rekruttering og ledelse. Disse punktene framheves også som viktige i Produktivitetskomisjonens andre rapport. Ved UiB har flere av disse punktene blitt fulgt opp gjennom utarbeidelse av ny lønnspolitikk vedtatt høsten 2015 (sak 120/15) og ved å fastsette hvordan strategiske satsinger skal organiseres og ledes (sak 6/16).

Hovedfokuset i OU- prosjektet var likevel i stor grad fokusert på administrativt støtteapparat, rutiner og framskaffelse av oversikter for både finansieringskilder og statistikk. Våren 2017 oppsummerte fakultetenes avtroppende prodekaner for forskning sine erfaringer om arbeidet med innhenting av BOA-midler. Basert på vurderinger knyttet både til mobilisering av søknadsaktivitet, eksempler på hvor fakultetene har lyktes og ikke lyktes oppsummerte prodekanene følgende anbefalinger i det videre arbeidet med økt BOA.

- Kultur for økt søknadsaktivitet ved instituttene. Det understrekes at diskusjoner om søknadsaktivitet ikke bare må dreie seg om ulike økonomiske insentiver. Like viktig er å bygge fagmiljø der søknader om eksterne midler inngår som integrert del av den faglige virksomheten. Dette vil også kunne gi økt motivasjon for søknadsaktivitet. I dette arbeidet vil forskningsledelse og kulturbygging være sentrale elementer, noe som også bør være tema i UiBs lederopplæringsprogram i tiden framover. Det anbefales dette blir tema i de årlige medarbeidersamtaler, både på institutt og fakultetsnivå. Samtidig bør det forutsettes at innhenting av eksterne midler blir et krav i framtidig utlysningstekster for faglige stillinger.
- «Best practice». Omfanget av BOA er ulikt både mellom fakultet og institutter innenfor det enkelte fakultet. Det bør tilrettelegges for erfaringsutveksling (læring) både innenfor de enkelte fagmiljø og på tvers av fakultetene. En mulighet vil være en modell for kollegabasert evaluering av søknader, både innen forskningsgruppen og ved at nylige innvilgede prosjekter evaluerer søknader under utvikling ved eget institutt. Flere miljø gjennomfører nå en systematisk evaluering av tildelte og avslåtte søknader som ledd i å øke søknadsaktiviteten. Denne kunnskapen skal anvendes ikke bare til forbedring og gjenbruk av søknader men også til kompetansebygging for både forskerne og forskningsrådgiverne. Et annet tiltak er systematisk gjennomgang og prioriteringer av søknader i forkant av søknadsfrister. Det anbefales at slike tiltak videreføres og overføres i flere av universitetets fagmiljø. Det vises også til miljøer som bygges rundt personer som lykkes og bruken av erfarne forskere som mentorer for yngre forskere.
- Identifisering av miljø som det bør satses på:
Skal UiB nå sine ambisiøse målsettinger må det identifiseres og legges til rette for *in-house* fremragende forskere (eller med potensial for å bli fremragende) samt rekruttere talenter til organisasjonen. En måte å dyrke og/eller skaffe seg slike talenter er vinne i konkurransen i prestisjefylte forskningsprogrammer som ERC, FRIPRO, BFS, osv. I denne sammenhengen har Europakommisjonen allerede signalisert at ERC-programmet blir styrket budsjettmessige de siste 3 år av H2020 (2018-20) og at 64 % av totalbudsjettet skal øremerkes *Starting Grants*, dvs unge talenter (2-7 år etter avlagt dr grad). Samtidig er det nå slik at forskere som har fått tildelt toppforskfinansiering under FRIPRO plikter å søke ERC.

Det foreslås at det etableres et eget gjensidig forpliktende program for å støtte utvalgte forskere til å bearbeide søknader med konkurransekraft til ERC-programmet i perioden 2018 - 2020. Kandidatene vil få tilpasset et skreddersydd modul-basert program mot en bestemt utlysning og år. Samme mekanisme kan brukes overfor kandidater som tidlig fremstår som mulige ledere av kommende SFF-er og lignende. Programmet må sees i sammenheng med at også Horisontprogrammet høsten 2017 starter et talentutviklingsprogram postdoktorer.

- Administrative ressurser: Universitetets oppbygging av administrative støtteapparat må utnyttes effektivt. Det samme gjelder bruken av universitetets utenlandskontorer.

En tankevekkende erfaring fra MN er at de instituttene som har ansatt egen forskningskoordinator også er de som er dyktigst til å hente ut forskningsadministrativ støtte fra FA. De lokale forskningskoordinatorene blir ikke bare eksperter på finansieringsmekanismer i EU og Forskningsrådet, men også på UiBs støtteapparat, som ofte er ukjent og fjernt for den enkelte forsker

Utrulling av UiBs pre-award verktøy (søknadsdatabase) bør prioriteres. Målet på sikt bør være å kunne legge frem statistikk for alle BOA-søknader ved UiB. Dette fordrer igjen at UiB klassifiserer søknader og innvilgede prosjekter med en rekke tagger som kan brukes i analysene.

- «Pipelining»: Det pekes på at miljøer som skal få tilslag på ERC- programmet og store nasjonale konkurransearenaer må bygges over flere år. I dette arbeidet vil karriereplanlegging for universitetets forskere være viktig. Planlegging av søknadsaktivitet (forventinger til når ansatte skal søke til ulike finansieringskilder) og videreutvikling(gjenbruk) av tidligere søknader vil være sentrale elementer. Det samme gjelder tilrettelegging for internasjonal publisering og mobilitet. Dette må gjennomføres ved avtaler som omfatter kandidaten, instituttet, fakultetet og BOA-teamet.
- Næringsliv og tverrfaglighet. For at UiB skal nå ambisjonene i strategien og Handlingsplanen for EU-satsninger om økte inntekter fra EU, må deltakelsen i de samfunnsrelaterte programmene i H2020 og i SFI-ordningen økes. Samtidig har det vært økt vektlegging av samarbeid med næringslivet i søknadene om store prosjektmidler. I dette arbeidet må universitetets kunnskapsklynger brukes aktivt og omorganiseringsarbeidet som er gjort for universitetets sentrale forskningsfelt må følges opp. Videre må universitetet fremholde i enhver anledning at langsiktig suksess i tematisk forskning og innovasjon avhenger av at der finnes grunnforskningsmidler tilgjengelig innen samme felt.

Universitetsdirektørens merknader

Status universitetets BOA-inntekter viser positiv utvikling innenfor EU og NFR, mens inntektene fra kategorien andre er redusert de siste årene, når det ses bort fra gaver og gaveforsterking. Dette gjelder både fra ulike statlige etater og fra næringsliv/organisasjoner. I sum er det også et stykke igjen til ambisjonen om totalt 1 mrd. kroner i BOA-inntekter.

Til tross for positive tendenser er det også utfordringer knyttet til inntekter fra NFR og EU. Dette gjelder både prioriteringer mellom grunnforskningsprogrammer og tematisk/samfunnsrelaterte programmer, og det gjelder innenfor utlysning av nasjonale sentre som SFU/SFI/SFF hvor UiB har relativ dårlig uttelling de siste årene.

Trenden nå er at prioriteringen i kunnskapspolitikken rettes mer inn mot samfunnsnytte og velferdsbehov samt næringsutvikling/innovasjon. Dette kan medføre at grunnforskningen nedprioriteres på bekostning av mer målrettede og tematisk satsinger. Samtidig har det vært økt vektlegging av samarbeide med næringslivet i søknadene om store prosjektmidler. For at UiB skal nå ambisjonene i strategien og Handlingsplanen for EU-satsninger om økte inntekter fra EU, må vi øke vår deltakelse i de samfunnsrelaterte programmene i H2020 og i SFI-ordningen. Dette krever at UiB samarbeider aktiv med næringsliv og forvaltning. Slikt partnerskap er en forutsetning for gjennomslag og samarbeidet må bygges over tid.

Etter universitetsdirektørens oppfatning gir erfaringene fra fakultetenes prodekaner et godt grunnlag for videre arbeid for økt BOA, og anbefalingene fra prodekanene vil bli fulgt opp i tiden framover. Fokus vil være på langsiktig og systematisk mobilisering, søknadsplanlegging, karriereplanlegging og rekruttering, for ytterligere å styrke og posisjonere UiBs fagmiljø. Samarbeid mellom sentralt og lokalt støtteapparat, i tandem med ledelse på ulike nivå er nøkkelfaktorer for å lykkes. Spesiell fokus skal rettes mot mulighetene som ligger i klyngene og de nyetablerte strukturene rundt UiBs hovedsatsninger.

I tillegg bør noen generelle strategier styrkes. Dette gjelder særlig kontakten mot samfunnet og de som utformer betingelsen for kunnskapspolitikken. Dernest gjelder det oppmerksomhet mot områder der vi ikke når fram eller har dårlig uttelling.

Fordi inntektsmulighetene er forskjellige for det enkelte fakultet, vil også strategiene for å øke inntektene være det. Det innebærer at tiltak for å øke inntektene må utformes i nært samarbeid og dialog med miljøene som henter inntekter.

I oppfølgingen av de enkelte fakultet er det satt i gang tiltak de siste årene, blant annet Handlingsplan for EU-finansierte satsninger, ulike insentivmodeller, utarbeidelse av ny lønnspolitikk høsten 2015, etablering av eget BOA-team høsten 2016, organisering av universitetets tverrfaglige satsinger og gjennomgang av forholdet til Uni Research. Etter universitetsdirektørens oppfatning er det tidlig å konkludere effekten av disse tiltakene. Det foreslås derfor en jevnlig evaluering og vurdering av hvilke virkemidler som virker og hvilke som fungerer mindre godt. Styret vil få seg forelagt en vurdering av virkemiddelbruken, samt vurdering av ytterligere tiltak, i løpet av 2018.

Vedlegg 1.

Bidrags- og oppdragsinntekter fra andre kilder enn EU og NFR (Annen BOA)

Samlekategorien «Annen BOA» inneholder midler fra statlige kilder, kommuner og fylkeskommuner, næringsliv og private, stiftelser og organisasjoner, gaveforsterkning, oppdrag og andre kilder.

Til sammen ble det ført inntekter fra 380 virksomheter i 2016. Hovedvekten av inntektene kommer likevel fra en mindre andel av enhetene. Om lag 75% av inntektene kom fra 10% av bidragsyterne. En oversikt over inntekter per finansieringskilde er gitt i tabell 6.

Tabell 6. Andre bidrags- og oppdragsinntekter

	2013	2014	2015	2016
Statlige etater	122 218	108 432	114 446	110 783
Kommunale/ fylkeskommunale etate	11 623	6 216	5 357	7 860
Næringsliv/ private	84 513	69 731	47 252	41 934
Utlandet eks. EU.	15 218	14 897	27 590	31 368
Stiftelser og organisasjoner	76 879	50 287	65 024	52 276
Gaver/ gaveforsterkning og tilskudd	59 335	93 115	109 535	98 174
SUM	369 786	342 678	369 204	342 395

*Merk at bidrag fra næringsliv/private og stiftelser/organisasjoner over 3 mill. kroner som kommer inn under gaveforsterkningsordningen kategoriseres som «gaver».

Totalt har det vært en nedgang på ca. 20 mill. kroner fra 2013 til 2016. Nedgangen har skjedd i alle kategorier med unntak av gaver/ gaveforsterkning og utland eks EU. Bidrag fra statlige etater er størst og utgjorde i 2016 110 mill. kroner fra til sammen 72 bidragsytere. De største bidragsyterne var NORAD, Helse Bergen, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond, Kunnskapsdepartementet, SiU og Havforskningsinstituttet. Til sammen bidro disse etatene til ca. 50% av omsetningen.

Fra kommunale og fylkeskommunale etater omfattet i 2016 18 etater med en samlet omsetning på 8 mill. kroner, hvorav Hordaland fylkeskommune og Eidfjord kommune utgjorde 50% av omsetningen.

BOA-inntekter fra næringslivet utgjorde 42 mill. kroner. Av dette utgjorde ca. 45% inntekter fra olje og gassindustrien. Til sammen hadde UiB inntekter fra 94 bedrifter innenfor næringslivet.

Fra utenlandske virksomheter var inntektene 31 mill. kroner fra til sammen 76 enheter i 2016. Inntektene kommer både fra private og offentlige virksomheter samt samarbeid med utenlandske universitet.

Bidrag fra stiftelser og organisasjoner var i 2016 52 mill. kroner hvorav 31 mill. kroner kom fra Bergens Forskningsstiftelse. I tillegg ble det inntektsført inntekter fra ytterligere 101.

Gaver og gaveforsterkning utgjorde 98 mill. kroner i 2016 fra 18 bidragsytere, hvorav 34 mill. kroner fra Kreftforeningen. Til sammen 12 mill. kroner ble regnskapsført som gaveforsterkning.

Sammenligninger med UiO og NTNU

I det følgende gis en sammenligning over andre bidrags- og oppdragsinntekter mellom UiB, NTNU og UiO. Sammenligning viser at NTNU er størst både fra private og statlige virksomheter, UiO er størst i kategorien kommunale og fylkeskommunale enheter, mens UiB er relativt stor innenfor stiftelser og organisasjoner og gaver og gaveforsterkning.

